

Osby kommun

Beslut för vuxenutbildningen

efter tillsyn i Osby kommun

Tillsyn i vuxenutbildningen

Skolinspektionen genomför tillsyn i Osby kommun under hösten 2013. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter med vuxenutbildning i kommunen.

Vuxenutbildningen i Osby kommun besöktes av Skolinspektionen mellan den 16 oktober 2013 och den 17 oktober 2013.

Fakta om vuxenutbildningen

Vuxenutbildning i Osby kommun omfattar utbildning på grundläggande nivå, gymnasial nivå, svenska för invandrare (sfi) samt särskild utbildning för vuxna. Vid tiden för tillsynen fanns 34 elever på grundläggande nivå, 114 elever på gymnasial nivå, 59 elever vid sfi samt 13 elever vid särskild utbildning för vuxna, varav merparten på grundläggande nivå. Verksamheten leds av en rektor som tillträdde i augusti 2013. Sedan halvårsskiftet 2013 ligger vuxenutbildningen organisatoriskt under verksamhetsområdet Utbildning och arbete där förra rektorn för vuxenutbildningen är chef. Utbildning och arbete är direkt underställt kommunstyrelsen. Vuxenutbildningen har även en styrgrupp som består av representanter för förvaltningen, näringslivet, fackföreningar och arbetsförmedlingen samt kommunens personalchef och näringslivsutvecklare. Styrgruppen har i huvudsak en rådgivande funktion, och har en viktig roll i arbetet att ta fram vilka yrkesutbildningar som ska bedrivas inom vuxenutbildningen i kommunen. Flera av de lärare som undervisar vid vuxenutbildningen undervisar även vid ungdomsgymnasiet, som delar lokaler med vuxenutbildningen. Huvuddelen av utbildningen bedrivs i egen regi, men en del kurser på gymnasial nivå köps in av NTI-skolan som bedriver undervisning på distans. Det förekommer också en del interkommunalt utbildningssamarbete med närliggande kommuner.

Av den nationella statistiken för år 2012 framgår det att andelen som slutför kurser på grundläggande nivå ökat under de senaste åren och låg år 2012 på 54 procent. Andelen ligger dock fortsatt under riket i stort, där det legat på 60-65 procent de senaste åren. På nationell nivå har andelen avbrott legat stabilt under åren 2010-2012, 24 procent. I Osby har avbrotten sjunkit under samma period från 25 procent år 2010 till 14 procent år 2012. Kommunens egen redovisning av resultat visar att en låg andel av eleverna når ett betyg som är högre än E. För ämnet engelska fick fler än hälften betyget F och i svenska som andraspråk var det strax under hälften som fick detta betyg.

På gymnasial nivå visar den nationella statistiken att andelen som slutför kurser ökat under de senaste åren, år 2012 var det 77 procent.

I Osby ligger nu andelen högre än i jämförelse med riket som helhet, där 72 procent fullföljde år 2012. Samtidigt visar den nationella statistiken att andelen som inte nått minst betyget Godkänt i matematik A under samma period ökat markant. Kommunens egen redovisning av resultat visar att 20 procent av de betyg som sattes på enstaka kurser var betyget F och 28 procent var betyget E. De elever som studerar utbildningen Barnskötare når enligt kommunens egen redovisning av satta betyg goda resultat, medan de elever som studerar på distans via NTI-skolan inte uppnår lika goda resultat. Avbrotten har varierat något de senaste åren enligt den nationella statistiken, men har överlag legat på en relativt stabil nivå samt under det nationella genomsnittet.

För de elever som studerar sfi i Osby kommun framgår det av den nationella statistiken att andelen som avbryter sina studier är lägre än i riket som helhet. Samtidigt har andelen avbrott ökat på samtliga kurser förutom 1A och 1B under de senaste åren. Det ska jämföras med riket som helhet där andelen avbrott legat på samma nivå eller haft en viss nedgång. Det är också en lägre andel som fortsätter sina kurser i kommunen än i riket som helhet. Störst är skillnaderna för kurserna 1B och 2B, där år 2012 24 respektive 12 procent fortsatte i Osby mot 48 och 39 procent i riket. Kommunens egen redovisning av resultat visar att få elever når högre än betyget D på sina kurser.

Vid särskild utbildning för vuxna i Osby kommun ges inga betyg, varför det saknas en sammanställning av elevernas resultat.

Helhetsbedömning

Tillsynen av vuxenutbildningen i Osby kommun visar att flera av de brister och behov av förbättringsinsatser som påtalades vid Skolverkets utbildningsinspektion 2006, med beslut 2007 (dnr 53-2006:1434) kvarstår vid denna tillsyn.

Tillsynen visar att särskild utbildning för vuxna brister på ett flertal punkter. Exempel här är att betyg inte sätts, att utbudet inte alltid motsvarar efterfrågan och behov och att det inte ges tillräcklig undervisningstid för att det ska vara möjligt att nå kunskapskraven inom en rimlig tid. Därutöver har enligt uppgift verksamheten fram tills nyligen inte bedrivit undervisning som tar sin utgångspunkt i kursplaner och ämnesplaner, vilket Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen följer upp framöver. Flera av de brister som beskrivs i detta beslut påtalades även vid den senaste tillsynen 2006, med beslut 2007 (dnr 53-2006:1434). Intervjuer med förvaltning och politiker indikerar att det är känt att verksamheten fortsatt inte svarar upp mot skolförfattningarnas krav. Skolinspektionen finner det anmärkningsvärt att huvudmannen inte vidtagit de åtgärder som krävs för att komma till rätta med de brister som påtalades redan för sju år sedan.

Tillsynen visar också att huvudmannen brister i det systematiska kvalitetsarbetet även vad gäller övriga delar av verksamheten. Tillsynen visar att det idag inte bedrivs något aktivt systematiskt kvalitetsarbete från huvudmannens sida. Även på verksamhetsnivå behöver delar av det systematiska kvalitetsarbetet utökas, så att det motsvarar skollagens krav.

Vuxenutbildningen i Osby kommun uppvisar emellertid en positiv trend vad gäller andelen elever som fullföljer sina studier på grundläggande och gymnasial nivå. Elevernas resultat visar emellertid att en låg andel av eleverna når högre betygsssteg än F eller E på enstaka kurser. För sfi är det en låg andel som når högre än betyget D. En del analyser och insatser har gjorts på förvaltnings- och verksamhetsnivå, men ytterligare insatser är nödvändiga. Huvudmannen behöver i relation till detta även göra en genomlysning av de arbetsformer som erbjuds inom vuxenutbildningen.

Tillsynen visar vidare att kommunen fortsatt inte erbjuder alla de kurser på grundläggande nivå som skolförfattningarna kräver. Det finns enligt uppgift från huvudmannen nämndsbeslut om att alla kurser ska erbjudas. Av de intervjuer som Skolinspektionen genomfört vid vuxenutbildningen framgår det dock tydligt att beslutet inte fått genomslag, utan för eleverna framstår det som att utbudet är begränsat.

Vid tillsynen framkommer inget annat än att miljön vid vuxenutbildningen i Osby i huvudsak präglas av studiero och ett tryggt klimat. Planen mot kränkande behandling behöver dock utvecklas så att den motsvarar skollagens krav.

Avslutningsvis pekar tillsynen på att även flera andra delar av vuxenutbildningen behöver utvecklas. Det gäller exempelvis att undervisningen ska bedrivas kontinuerligt under året för samtliga skolformer, att arbetsformerna ska gynna ett aktivt elevinflytande och att det vid tillsynstillfället saknas forum för samråd med eleverna. Även detta var brister som fanns vid Skolverkets utbildningsinspektion 2006.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Osby kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 28 april 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Osby kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Se till att särskild utbildning för vuxna är flexibel utifrån de behov som finns avseende plats, tid och studietakt.
- Se till att de arbetsformer som erbjuds ger förutsättningar att nå målen och kunskapskraven för utbildningen.
- Se till att utbildningen inom svenska för invandrare är utformad så att den kan kombineras med andra studier inom andra skolformer inom skolväsendet.
- Se till att utbildningen bedrivs kontinuerligt under hela året.

Motivering

I skollagen anges att utgångspunkten för den kommunala vuxenutbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar. Detta understryks i läroplanen för vuxenutbildningen, där även rektors särskilda ansvar skrivs fram. Läroplanen lyfter fram att de arbetsformer som erbjuds ska ge eleverna förutsättningar att nå målen och kunskapskraven för utbildningen. I skollagen anges att huvudmannen i samarbete med Arbetsförmedlingen ska verka för att elever inom svenska för invandrare ges möjligheter att öva det svenska språket i arbetslivet. I förordningen om vuxenutbildning anges att utbildning i svenska för invandrare ska utformas så att den enskildes studier kan kombineras med studier inom andra skolformer inom skolväsendet. Detta lyfts även fram i läroplanen för vuxenutbildningen. I förordningen om vuxenutbildning anges att utbildning ska bedrivas kontinuerligt under hela året.

Tillsynen visar att den verksamhet som erbjuds vid särskild utbildning för vuxna i Osby inte tar sin utgångspunkt i den enskildes behov och förutsättningar vad gäller plats, tid och studietakt. Av intervjuer med lärare framgår det att undervisningen bedrivs utifrån ett fastlagt schema med ett fastslaget begränsat ämnesinnehåll som erbjuds utifrån de resurser som särskild utbildning för vuxna har. Schemapositionerna erbjuds utifrån vad som passar den dagliga verksamhet som flera av eleverna är involverade i och studietakten är den samma för alla. Rektorn motsäger inte denna beskrivning.

De arbetsformer som erbjuds eleverna vid Osby lärcenter ger inte alla elever förutsättningar att nå målen för utbildningen. Det framgår av intervjuer med elever och lärare att elever på gymnasial nivå i ett antal fall sökt skolförlagda utbildningar som sedan omvandlats till olika former av distansutbildning där eleven bedriver självstudier.

Enligt intervjuade elever är det för många elever en arbetsform som ger sämre förutsättningar att nå målen och Skolinspektionen får beskrivningar av att det är svårt att klara av kursen. Utifrån intervjuer med elever och lärare är undervisningstiden för de skolförlagda kurserna därtill inte alltid tillräcklig för att ge förutsättningar för eleven att nå målen i den eller de kurser den läser. På gymnasial nivå lyfts exempelvis matematik fram som ett ämne där elever efterfrågar mer undervisningstid. Intervjuade elever menar att de med den tid som erbjuds idag inte alltid ges de förutsättningar som behövs för att nå målen. Andelen som klarar matematik A med minst godkänt i betyg har enligt nationell statistik sjunkit de senaste åren vid Osby lärcenter och låg år 2012 på 50 procent, vilket är betydligt lägre än riket i stort. Förvaltningen uppger att de känner till hur resultatbilden för matematik ser ut och anger att de försökt stötta upp genom att erbjuda frivilligt matematikstöd två timmar i veckan. För särskild utbildning för vuxna är tiden satt till 1 timma och 20 minuter per ämne och vecka, vilket enligt rektorn och intervjuade lärare inte är en tillräcklig förutsättning för att nå målen inom en rimlig tid. Förvaltningen uppger i intervju att det finns en medvetenhet om att en sådan studietakt är allt för låg och anger att det skulle behövas mer resurser till denna verksamhet. Rektorn menar att han känner till den låga studietakten vid särskild utbildning för vuxna, medan han ännu inte hunnit sätta sig in i hur arbetsformerna där eller vid övrig vuxenutbildning påverkar möjligheterna för eleverna att nå målen.

Av tillsynen framgår det att ingen elev som studerar vid sfi kombinerar dessa studier med studier inom andra skolformer inom vuxenutbildningen. För intervjuade elever framstår det som självklart att man först behöver klara kursen sfi D för att kunna studera på grundläggande eller gymnasial nivå. Intervjuade lärare uppger att det är en princip som används och att de inte uppmuntrar eleverna till att studera annat samtidigt, eftersom det bedöms vara för svårt att klara den språkliga nivån som krävs. Av intervjuer med elever framgår det att det finns elever inom sfi som önskar att få studera inom andra skolformer samtidigt. Det är därför viktigt att Osby lärcenter tydliggör att möjligheten finns samt att inga formella hinder sätts upp för eleverna i form av att de avkrävs ett godkännande från kurs D i sfi.

Av intervjuer med rektor, lärare och elever samt av vuxenutbildningens kurskatalog framgår det att undervisningen i stort följer läsåret för grundskolan och gymnasieskolan i kommunen, med undantag för att eleverna vid vuxenutbildningen under perioden över jul och nyår arbetar med egna uppgifter. Företrädare för förvaltningen uppger att det finns möjlighet att studera även över sommaren, men medger att detta behöver framgå tydligare och att kommunen behöver bli bättre på att informera. Rektorn menar att de elever som läser på distans eller via den digitala lärplattform som vuxenutbildningen använder sig av kan studera även över sommarmånaderna. Denna möjlighet ges emellertid

inte till elever vid särskild utbildning för vuxna. Undervisningen bedrivs därmed inte kontinuerligt för elever vid särskild utbildning för vuxna och för intervjuade elever vid övriga skolformer är det tydligt att information om möjligheten inte gått ut.

Mot denna bakgrund behöver huvudmannen och rektorn se till att utbildningen vid Osby lärcenter utformas så att all utbildning är flexibel avseende tid, plats och studietakt, så att arbetsformerna ger fler elever förutsättningar att nå målen, så att elever vid sfi inte hindras att kombinera studierna med studier inom andra skolformer samt att all utbildning ska bedrivas kontinuerligt under året.

Författning

20 kap. 2 § skollagen

1 kap. 3 § förordning om vuxenutbildning

2 kap. 25 § förordning om vuxenutbildning

Lvux 12

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Osby kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Se till att eleverna får utbildningens mål klargjorda för sig.
- Se till att verksamhetens arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.
- Se till att det finns forum för samråd med eleverna om frågor som är viktiga för verksamheten och kan ha betydelse för eleverna.

Motivering

Skollagen anger att elever ska ges inflytande över utbildningen. Vidare anges att det vid varje skolenhet ska finnas ett eller flera forum för samråd, där frågor som är viktiga för enhetens verksamhet och som kan ha betydelse för eleverna behandlas. Rektorn ansvarar för att det finns forum för samråd. I läroplanen för vuxenutbildning anges att en förutsättning för att kunna ha inflytande är att vuxenutbildningen klargör utbildningens mål. I läroplanen anges också att det är rektorn som ansvarar för att verksamhetens arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

Tillsynen visar att eleverna vid Osby lärcenter inte ges likvärdiga möjligheter att utöva inflytande på utbildningen och att utbildningens mål inte klargörs för

samtliga. Utifrån de intervjuer med lärare och elever som genomförts gäller det främst elever vid sfi och särskild utbildning för vuxna, men inte heller samtliga elever som studerar inom övriga skolformer ges denna möjlighet. Eleverna beskriver, vilket bekräftas av flertalet lärare, att det oftast sker en genomgång av målen vid uppstart, men att målen sedan inte alltid är återkommande i undervisningen. För elever som studerar vid sfi och särskild undervisning för vuxna sker inte en genomgång av målen alls. Det har medfört att det för intervjuade elever inte alltid är tydligt vilken koppling som finns mellan utbildningens innehåll, arbetsformer och mål. Det framgår också av intervjuerna med lärare och elever att undervisningen ofta är styrd av en av läraren fastlagd planering. Intervjuade lärare anger att det saknas gemensamma strategier för hur man ska arbeta med utbildningsmål vid lärcentret, men att det finns lärargrupper som på eget initiativ pratat sig samman. Rektorn anger att han ännu inte hunnit diskutera inflytande med lärarna, men planerar att följa upp det vid medarbetarsamtalen. Rektorn och representant för huvudmannen anger att de vid den uppstartsvecka som genomförs vid höstterminens start alltid brukar informera om elevinflytande och elevrättigheter. Vad Skolinspektionen erfar utifrån ovanstående beskrivningar återfinns inte detta i den vardagliga verksamheten. Av intervjuerna framgår det vidare att lärarna inte heller har ett likvärdigt arbetssätt vad gäller att ge kontinuerlig återkoppling till eleverna om deras progression, vilket, likt arbetet med att klargöra målen, utgör en del i att utveckla verksamhetens arbetsformer för att gynna ett aktivt elevinflytande. Redan vid Skolverkets utbildningsinspektion 2006, med beslut 2007 (dnr 53-2006:1434), påtalades att vuxenutbildningen i Osby behöver öka elevernas möjligheter att utveckla sin förmåga att arbeta i demokratiska former och att påverka innehållet i den dagliga undervisningen samt att vuxenutbildningen behöver utveckla ett system som säkerställer att kursplanemålen är tydliga och hålls aktuella under hela utbildningen.

Av intervjuerna framgår att det vid tillsynstillfället saknas ett forum för samråd där frågor som är viktiga för verksamheten och som kan ha betydelse för eleverna behandlas. Av protokoll som Skolinspektionen tagit del av framgår det att det tidigare funnits ett fungerande samråd. Rektorn anger att det gjorts ansträngningar för att motivera elever att delta i någon form av elevråd, men att intresset varit svalt. För att få ett sådant till stånd planerar han nu att själv plocka ut representanter, men Skolinspektionen saknar en tidsplan för arbetet och konstaterar att det vid tillsynstillfället inte kommit något forum för samråd till stånd. Även vid Skolverkets utbildningsinspektion 2006 påtalades att vuxenutbildningen saknade forum för samråd eller motsvarande.

Mot denna bakgrund behöver huvudman och rektor se till att undervisningen utvecklas så att ett mer aktivt elevinflytande gynnas.

Eleverna behöver få utbildningens mål klargjorda för sig. Rektorn behöver också se till att det finns forum för samråd med eleverna.

Författning

4 kap. 9 § skollagen

4 kap. 13 § skollagen

Lvux 12, avsnitt 1 och avsnitt 2.4

Trygghet och studiero**Bedömning**

Osby kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Se till att det för verksamheten finns en plan mot kränkande behandling som anger vilka åtgärder som ska vidtas och hur de ska följas upp.

Motivering

Skollagen anger att huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. I ett sådant arbete ingår enligt skollagen att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som verksamheten avser att påbörja eller genomföra under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Skolinspektionen har inför tillsynen av Osby lärcenter tagit del av verksamhetens plan mot kränkande behandling. Planen saknar en redogörelse för vilka åtgärder som vuxenutbildningen avser att påbörja eller genomföra under det kommande året utifrån den kartläggning som genomförs. De åtgärder som anges i den nuvarande versionen av planen är allmänt hållna och saknar förankring i den specifika verksamheten.

Mot denna bakgrund ska huvudman och rektor se till att det upprättas en plan mot kränkande behandling som följer skollagens krav.

Författning

6 kap. 8 § skollagen

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Osby kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Se till att betyg sätts vid särskild utbildning för vuxna.

Motivering

Skollagen anger att betyg ska sättas i den utsträckning och den form som följer av skollagen eller annan författning. Det anges också att det är rektorn som ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.

Vid den särskilda utbildningen för vuxna som bedrivs vid Osby lärcenter sätts inte betyg på vare sig grundläggande eller gymnasial nivå. De intervjuade lärarna anger att utbildningen vid särskild utbildning för vuxna under en lång tid inte bedrivits som utbildning, utan mer som en förlängning av daglig verksamhet. Eleverna är inskrivna på kurser, men de har fram tills nyligen inte undervisats utifrån motsvarande ämnes- eller kursplaner. Även vid Skolverkets utbildningsinspektion från 2006, med beslut 2007 (dnr 53-2006:1434), påtalades att det var oklart vad undervisningen tog sin utgångspunkt i. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen följer upp att undervisningen även fortsättningsvis tar sin utgångspunkt i ämnes- och kursplaner. Undervisningen bedrivs för närvarande med 1 timme och 20 minuter per vecka och kurs, vilket enligt de intervjuade lärarna gör att det är mycket svårt för en elev att kunna nå målen inom en rimlig tid och därmed kunna avsluta en kurs. Skolinspektionen får ta del av exempel där elever deltagit i kurser i över 10 år. Både rektor och förvaltningen bekräftar att utbildningen vid särskild utbildning för vuxna har denna organisering. Även vid Skolverkets utbildningsinspektion, hösten 2006 med beslut 2007 (dnr 53-2006:1434), påtalades att betyg inte sätts och att undervisningstiden är alltför knapp för att det ska vara möjligt att inom en rimlig tid nå målen.

Mot denna bakgrund ska huvudman och rektor se till att undervisning och betygssättning vid särskild utbildning för vuxna följer skollagens krav.

Författning

3 kap. 13-14 §§ skollagen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Osby kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Se till att det systematiska kvalitetsarbetet på huvudmannanivå och verksamhetsnivå omfattar alla skolformer och nivåer i utbildningen.
- Se till att det systematiska kvalitetsarbetet på huvudmannanivå omfattar såväl utbildning i egen regi som utbildning på entreprenad.
- Se till att det systematiska kvalitetsarbetet på huvudmannanivå dokumenteras.
- Se till att det systematiska kvalitetsarbetet på huvudmannanivå inriktas mot att de nationella målen uppfylls.
- Se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer brister i verksamheten.
- Se till att det systematiska kvalitetsarbetet på verksamhetsnivå sker under medverkan av lärare, övrig personal och elever.

Motivering

Skollagen anger att varje huvudman på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt ska planera, följa upp och utveckla utbildningen. Inriktningen ska vara att de mål som finns i skolförfattningarna ska uppfyllas. Kvalitetsarbetet ska omfatta både utbildning i egen regi och på entreprenad samt omfatta alla skolformer och nivåer. Kvalitetsarbetet på huvudmannanivå ska vidare dokumenteras och brister ska föranleda att nödvändiga åtgärder vidtas. Kvalitetsarbetet vid varje skolenhet ska omfatta alla skolformer och nivåer och arbetet ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever.

Skolinspektionen har tagit del av redovisningar av det systematiska kvalitetsarbetet vid Osby vuxenutbildning. Av dessa framgår det att huvudmannen inte bedriver ett aktivt och systematiskt kvalitetsarbete som motsvarar skollagens krav. Intervjuer med rektor, lärare, studie- och yrkesvägledare ger en samlad bild av att huvudmannen varken efterfrågar underlag från verksamheten eller bedriver en utveckling med direktiv om hur verksamheten ska bedrivas som baseras på ett systematiskt kvalitetsarbete. Detta bekräftas vid intervju med representanter för barn- och skolnämnden, som innehaft det politiska ansvaret för vuxenutbildningen. Sedan halvårsskiftet 2013 är emellertid kommunens vuxenutbildning direkt underställd kommunstyrelsen och har en ny förvaltningsorganisation. Vid tillsynstillfället saknar likväl huvudmannen ett systematiskt kvalitetsarbete som består av en planering, en uppföljning och en utveckling av utbildningen som omfattar alla skolformer och nivåer samt både utbildning i egen regi och utbildning på entreprenad som inriktas mot att de nationella målen uppfylls. Därtill saknas en dokumentation av kvalitetsarbetet på huvudmannanivå. Ett visst kvalitetsarbete sker, enligt intervju med representanter för förvaltningen, inom den så kallade styrgruppen för vuxenutbildningen, så till vida att den tar del av resultat av olika slag och att diskussioner i

olika frågor förs där. Styrgruppen har emellertid en rådgivande funktion och fattar inga beslut. Styrgruppen har heller inte fått några politiska direktiv att agera utifrån och det finns ingen tydlig återrapporteringskedja till nämnden. Tillsynen visar vidare att huvudmannen inte vidtar de åtgärder som anses nödvändiga för de brister som framkommer i verksamheten. Flera av de brister som Skolinspektionen pekar på i föreliggande beslut fanns redan vid Skolverkets utbildningsinspektion 2006, med beslut 2007 (dnr 53-2006:1434). Vad gäller särskild utbildning för vuxna framgår det med särskild tydlighet, då det vid intervjuer med förvaltning och nämnd indikeras att det är känt att verksamheten inte motsvarar skolförfattningarnas krav.

På verksamhetsnivå har Skolinspektionen tagit del av redovisningar av det systematiska kvalitetsarbetet där det framgår att det finns en viss dokumentation och att de mål som satts upp är inriktade mot de nationella målen. Av både dokumentation och intervjuer med lärare och rektor framgår det emellertid att kvalitetsarbetet inte omfattar alla skolformer eller nivåer av utbildningen. Det är tydligast vad gäller särskild utbildning för vuxna, som inte omfattas av kvalitetsarbetet alls, men av intervjuer med lärare framgår det att även övriga skolformer och nivåer har ett begränsat kvalitetsarbete. Enligt representant för huvudmannen bereds alla lärare möjlighet att delta i det systematiska kvalitetsarbetet och framhåller att det finns protokoll från de så kallade lärcenterträffarna. Det framgår dock av intervjuer med representanter vid Osby vuxenutbildning att inte elever, alla lärare eller övrig personal deltar i kvalitetsarbetet. Endast någon enstaka lärare har varit med och getts möjlighet att bidra. Intervjuade lärare har inte uppfattat att lärcenterträffarna varit en del i det systematiska kvalitetsarbetet, utan anger att det inte finns några rutiner för vilka delar som ska finnas med eller hur de ska följas upp.

Mot denna bakgrund ska huvudman och rektor se till att det systematiska kvalitetsarbetet på både huvudmannanivå och verksamhetsnivå bedrivs på ett sätt som motsvarar skollagens krav.

Författning

4 kap. 3-7 §§ skollagen

23 kap. 1 § skollagen

Erbjudande av utbildning**Bedömning**

Osby kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning.

- Se till att aktivt verka för att nå och motivera de vuxna i kommunen som har rätt att delta vid särskild utbildning för vuxna på grundläggande nivå.
- Se till att informera om möjligheterna att delta vid särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå och att aktivt verka för att vuxna i kommunen deltar i sådan utbildning.
- Se till att endast ta emot de vuxna som är behöriga för särskild utbildning för vuxna.
- Se till att utbudet vid särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå strävar efter att motsvara efterfrågan och behov.

Motivering

Av skolförfattningarna framgår att hemkommunen ansvarar för att de som har rätt att delta i särskild utbildning för vuxna på grundläggande nivå och som önskar det ska få delta i sådan utbildning. Författningarna anger även att varje kommun ska erbjuda särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå. Det framgår också att varje kommun aktivt ska verka för att nå de vuxna i kommunen som har rätt att delta i särskild utbildning för vuxna på grundläggande nivå och för att motivera dem att delta. För särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå anges att varje kommun ska informera om möjligheterna till utbildning och aktivt verka för att de vuxna som är behöriga deltar. Det anges även att endast de som är behöriga har rätt att delta.

Det framgår av intervjuer med lärare och med rektorn att i Osby kommun är det den dagliga verksamheten som ansvarar för att nå de vuxna som har rätt att delta i särskild utbildning för vuxna. Lärarna och rektorn menar att det utgör ett hinder för att aktivt verka för att nå alla dem som har rätt till utbildningen och för att motivera dem att delta. De presumtiva elever som inte deltar i daglig verksamhet riskerar att inte nås av information om möjligheten att studera. Både rektorn och lärarna är överens om att initiativet behöver överlämnas till vuxenutbildningen, och förvaltningen menar vid intervju att ett sådant initiativ är på gång. Av intervjuerna med lärare och rektor framgår det också att det är oklart om de elever som vid tillsynstillfället kommer till särskild utbildning för vuxna verkligen har rätt att delta vid den nivå där de är inskrivna eller om de har rätt att delta överhuvudtaget. Rektorn anger att de har för avsikt att snarast göra en genomlysning av behörigheter och placeringar i rätt skolförhållanden.

Vid tillsynstillfället erbjuds generellt sett inga specifika kurser på gymnasial nivå vid särskild utbildning för vuxna. Detta framgår av intervjuer med de undervisande lärarna. De anger att de så gott det har gått har delat in samtliga inskrivna elever i grupper utifrån vad eleverna visat intresse för. Den undervisning som bedrivs kan relateras till ämnena svenska, matematik och

samhällsorientering. Även rektorn menar att det är i dessa ämnen som undervisning bedrivs, men framhåller att det planeras för att framöver även ha undervisning i hem- och konsumentkunskap. Förvaltningen anger vid intervju att man även vill starta med undervisning i livsmedelshantering. Det erbjudande om utbildning som finns på gymnasial nivå motsvarar utifrån intervjuade lärare och rektors bedömningar inte de behov som finns eller den efterfrågan som eleverna har. Utbudet är begränsat och på förhand bestämt. Intervjuade lärare exemplifierar detta med en elev som vill läsa geografi på gymnasial nivå, men som inte kan erbjudas detta. Lärarna anger att de inte har möjlighet att inom den tid som avsatts till undervisning utveckla undervisning i nya kurser eller ämnen och tilldelad tid har även tagits i anspråk för undervisning på ungdomsgymnasiet. Lärarna ger också exempel på att elever vid särskild utbildning för vuxna fått möjlighet att läsa delar av gymnasiekurser vid naturbruksgymnasiet, men att detta inte är ett erbjudande som alla har möjlighet att ta del av. Rektorn motsäger inte denna beskrivning.

Mot denna bakgrund ska huvudman och rektor verka för att nå och motivera samt informera de vuxna i kommunen som har rätt att delta i särskild utbildning för vuxna. Huvudman och rektor måste även säkerställa att endast de som är behöriga för särskild utbildning för vuxna på respektive nivå tas emot. Vidare ska utbudet vid särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå sträva efter att motsvaras av efterfrågan och behov.

Författning

21 kap. 10-11 §§ skollagen

21 kap. 13-14 §§ skollagen

21 kap. 16 § skollagen

3 kap. 2-6 §§ förordning om vuxenutbildning

Omfattning och tillgång till utbildning

Bedömning

Osby kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Omfattning och tillgång till utbildning.

- Se till att kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå bedrivs i form av kurser i aktuella ämnen utifrån elevernas behov.
- Se till att särskild utbildning för vuxna på grundläggande nivå bedrivs i form av kurser i aktuella ämnen utifrån elevernas behov.

Motivering

Av skolförfattningarna framgår det att kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå och den delen av särskild utbildning för vuxna som motsvarar grundsärskola utom träningsskolan ska ges i kurserna svenska, svenska som andraspråk, engelska, matematik, samhällskunskap, religionskunskap, historia, geografi, fysik, biologi samt hem- och konsumentkunskap. För särskild utbildning för vuxna på grundläggande nivå även ämnet teknik. Särskild utbildning för vuxna som motsvarar utbildning som ges inom träningsskolan ska utbildning bedrivas inom språk och kommunikation, natur och miljö samt individ och samhälle.

Tillsynen visar att i Osby kommun motsvarar inte utbudet vid den kommunala vuxenutbildningen på grundläggande nivå de krav som skolförfattningarna ställer vad gäller utbud och elevernas behov. Det framgår av intervjuer med rektorn, lärare och elever. Vid tillsynstillfället ges kurser i svenska, svenska som andraspråk, matematik, engelska, samhällskunskap och datakunskap. För de intervjuade eleverna framstår det som att dessa är de enda kurser som är möjliga att söka. Både rektorn, lärare och elever anger att det gjordes ett försök inför höstterminen 2013 att erbjuda hem- och konsumentkunskap, men eftersom ämnet erbjöds i en omfattning av 20 poäng var det i praktiken inte möjligt att söka för flertalet av eleverna utifrån de krav på studietakt och studieomfång som CSN har. Enligt uppgift från huvudmannen finns det nämndsbeslut på att alla ämnen ska erbjudas, men av de intervjuer som Skolinspektionen genomfört framgår det att detta erbjudande inte är reellt, eftersom det saknas information om möjligheten. Därtill uppger rektorn att det finns kurser som de inte kan erbjuda idag. Skolverket påtalade att Osby kommun inte erbjuder alla ämnen redan vid sin utbildningsinspektion 2006, med beslut 2007 (dnr 53-2006:1434).

Inte heller vid särskild utbildning för vuxna på grundläggande nivå motsvarar utbudet skolförfattningarnas krav eller elevernas behov. Vid tillsynstillfället erbjuds det, utifrån intervjuer med lärare, inga specifika kurser på grundläggande nivå. Som anges under området Erbjudande av utbildning så uppger de intervjuade lärarna att de så gott det har gått har delat in eleverna i olika grupper utifrån vad eleverna visat intresse för. Det innebär för tillfället undervisning som kan relateras till ämnena svenska, matematik och samhällsorientering, vilket även bekräftas av rektorn. Som framgår av bedömningen under området Bedömning och betygssättning tar undervisningen emellertid inte sin utgångspunkt i motsvarande ämnesplaner för grundsärskolan. Utbudet styrs inte av elevernas behov eller efterfrågan, utan av den kompetens som funnits och av tradition.

Intervjuade lärare anger att de bedömer att det inom särskild utbildning för vuxna finns elever som borde delta i utbildning på motsvarande

träningsskolenivå. Vid tillsynstillfället bedrivs emellertid ingen undervisning som motsvarar träningsskolan. Rektorn anger att man ämnar göra en genomlysning av vilken nivå samtliga elever vid särskild utbildning för vuxna befinner sig på. Skolinspektionen förutsätter att rektorn och huvudmannen vidtar de åtgärder som resultatet av en sådan genomlysning pekar på är nödvändiga.

Mot denna bakgrund ska huvudman och rektor se till att utbudet vid grundläggande utbildning för vuxna och vid särskilt utbildning för vuxna på grundläggande nivå motsvarar det behov som finns och det som skolförfattningarna kräver. I det ingår att säkerställa att eleverna erbjuds utbildning inom rätt utbildningsnivå, så att utbildning som motsvarar träningsskolan erbjuds de elever som har behov av det.

Författning

20 kap. 10 § skollagen

21 kap. 10 § skollagen

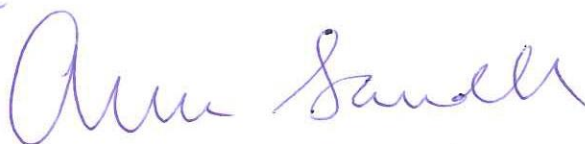
2 kap. 18 § förordning om vuxenutbildning

2 kap. 21-22 §§ förordning om vuxenutbildning

I ärendets slutliga handläggning har deltagit undervisningsråd Michael Erenius och utredare Maria Nyman.

På Skolinspektionens vägnar

Lotta Kårlind
Enhetschef

Anna Sandell
Utredare/Föredragande

Bilaga:**Bilaga 1 Allmänt om tillsynen**

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.